

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kisházi János ügyvéd által képviselt felperes neve(felperes címe) felperesnek – a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Waldmann Gábor ügyvéd) által képviselt alperes neve(**alperes címe**) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Balassagyarmati Törvényszék 2018. május 2. napján meghozott 20.P.20.958/2017/10. számú ítélete ellen a felperes részéről 11. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya és a felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség tekintetében helybenhagyja.

Az illeték viselésére vonatkozó rendelkezését akként változtatja meg, hogy a felperest kötelezi, fizessen meg az államnak külön felhívásra 53.200 (ötvenháromezer-kétszáz) forint feljegyzett kereseti és 71.000 (hetvenegyezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 31.750 (harmincegyezer-hétszázötven) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes elsődleges keresetével a 2008. február 21-i gépjárművásárlás céljára szóló kölcsönszerződés létre nem jöttének megállapítását és az alperes 886.958 forint és késedelmi kamatai megfizetésére kötelezését kérte. Elsődleges keresetét arra alapította, hogy a fogyasztási kölcsönszerződés lényeges tartalmi elemének minősülő ügyleti kamatban való megállapodás, illetve az ügyleti kamat egyértelmű meghatározásának hiányában a felek között a Polgári Törvénykönyvről 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 205. § (2) bekezdésére figyelemmel nem jött létre szerződés. Ennek következtében az alperes köteles a folyósított kölcsön és az általa teljesített összeg különbözetét a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint visszafizetni. Másodlagos keresetével a szerződés érvénytelenségének megállapítását arra alapítottan kérte, hogy az ügyleti kamat mértékére vonatkozó megállapodás írásba foglalásának elmaradása, illetve a százalékos mértékű kamat meghatározásának hiánya egyrészt a Ptk. 217. § (1) bekezdése és a 218. § (1) bekezdése alapján alaki érvénytelenséget, másrészt a szerződés hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés c) pontján alapuló

érvénytelenségét eredményezi. Harmadlagos keresetével a szerződés árfolyamkockázat fogyasztóra hárítását előíró, e körben a deviza alapúsággal kapcsolatos, az Üzletszabályzat I.25.b pontjába foglalt kitétele tisztességtelenségén alapuló érvénytelenségének megállapítását kérte a kockázatfeltáró nyilatkozat hiányosságai okán. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig való hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy a fizetési kötelezettsége 301.442 forint. Érvelése szerint a svájci frank alapúságra vonatkozó kikötés tisztességtelen, ezért a feleknek a CHF árfolyamváltozás figyelembevétele nélkül kell elszámolnia. Az Üzletszabályzat I.25.b. pontja szintén tisztességtelen, mert nem világos, hogy a kamatváltozás meghatározásáról vagy az árfolyamváltozás kiszámításának módjáról rendelkezik. Harmadlagos keresetének alapjául hivatkozott a Ptk. 209. § (1) és (5) bekezdésére, 209/A. § (2) bekezdésére, a 93/13/EGK Irányelv 3. cikk (1) bekezdésére, 4. cikk (2) bekezdésére, 6. cikk (1) bekezdésére és a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglaltakra.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Azzal védekezett, hogy a szerződés a fizetendő törlesztőrészlet és a tőke különbözeteként magában foglalja az ügyleti kamat összegét, míg az éves százalékos mértékű kamatmeghatározás hiánya miatt esetlegesen a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjába ütközése állapítható meg. Az előbbi semmisségi ok kiküszöbölésével azonban a szerződés érvényessé nyilvánítható, ezért viszontkeresetként nevesített kérelemmel élt az iránt, hogy a bíróság a Ptk. 237. § (2) bekezdése szerint a kölcsönszerződést nyilvánítsa érvényessé azzal, hogy az induló ügyleti kamat évi 11,02%. Álláspontja szerint a szerződés támadott kikötései nem tisztességtelenek, az Üzletszabályzat megjelölt pontjaiból egyértelműen megállapítható, hogy a szerződés árfolyamkockázattal jár. Mind az egyedi szerződés, mind pedig az Üzletszabályzat egyértelmű abban a tekintetben, hogy az árfolyamkockázatot a felperesnek kell viselnie és világos az is, hogy ennek nincs felső korlátja. Állította, hogy a szerződéskötéskor hatályos jogszabályok által előírt tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

Az elsőfokú bíróság a Fővárosi Ítélet tábla 5.Pf.20.522/2017/5/II. számú végzése folytán megismételt eljárásban meghozott ítéletével a felperes keresetét elutasította és kötelezte az alperes részére 127.000 forint perköltség 15 napon belüli megfizetésére, továbbá úgy rendelkezett, hogy az állam által előlegezett illetéket az állam viseli.

Az ítélet indokolása szerint a hatályon kívül helyező végzésben foglalt utasításnak megfelelően az alperes viszontkereseti kérelmében előterjesztetteket az elsőfokú bíróság ellenkérelemnek minősítette. A szerződés tartalmának vizsgálata körében abból indult ki, hogy a deviza alapú hitelezés az adott szerződés megkötésének időpontjában nem minősült a szokásostól eltérő gyakorlatnak. Nemcsak az alperes, hanem a devizahiteles perekből ismertén más pénzintézetek által is alkalmazott szokásos konstrukciós forma volt az is, hogy a felek fix törlesztőrészletekben állapodnak meg és az árfolyamváltozás kockázatából eredő elszámolást – amennyiben szükséges – a futamidő meghosszabbításával vonják a teljesítés körébe. Az Üzletszabályzat és az egyedi szerződés feltételeinek vizsgálatával arra a következtetésre jutott, hogy azok minden tekintetben megegyeznek egymással, az Üzletszabályzat tartalmilag kiegészíti az egyedi szerződésben foglaltakat. A felperes vitatásának hiányában elfogadta az alperesnek azt a tényállítását, hogy a felperesnek a perbeli már a második szerződése volt az alperessel és a korábbi szerződést is havi fix törlesztőrészlet konstrukcióval kötötte meg 2006. évben, amely szerződés előtörlesztéssel szűnt meg a perbeli szerződés megkötését megelőzően. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy az adott finanszírozási konstrukcióval a felperesnek teljes egészében tisztában kellett lennie.

Megállapította, hogy a szerződés tartalmazza a kölcsön és a havi törlesztőrészletek összegét, a futamidőt és a teljes visszafizetendő összeget. Az előbbi egyedileg meghatározott adatokból

következtetés vonható le arra a tényre nézve, hogy a kölcsön nem kamatmentes, a felperesnek kamatot kell fizetnie a tőkeösszeg használatáért, ekként a felek a Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdésének megfelelően minden lényeges kérdésben megállapodtak. A törlesztőrészletek havi összegében és a teljes visszafizetendő összegben kiszámítható módon szerepeltették az ügyleti kamatot, aminek éves százalékos mértékben való meghatározásának elmaradása nem eredményezi a szerződés létre nem jövetelét, és ebből az okból a szerződés nem ütközik a Hpt. 210. § (1) bekezdésébe és a Ptk. 218. § (1) bekezdésébe sem. Az ügyleti kamat előbbi módon való meghatározása megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjának is, hiszen a visszafizetendő teljes tartozás árfolyamkockázat nélküli összege és a havi fix törlesztőrészlet alapján egyszerű matematikai művelettel meghatározható a kamat mértéke, méghozzá a folyósított tőkeösszeg (3.803.000 forint) és a fizetendő összes induló törlesztőrészlet összege (6.114.600 forint) különbözeteként. Ebből pedig a 120 hónapos futamidő alapján kiszámítható az induló ügyleti kamat százalékos mértéke, ami 11,02%-ot tesz ki. Ezért szükségtelennek tartotta a bíróság beavatkozását a felek már lezárt jogviszonyába és az elsődleges, valamint másodlagos keresetet sem tartotta alaposnak.

A harmadlagos kereset elbírálása során abból indult ki, hogy az alperes a perbeli szerződés megkötésekor valóban nem alkalmazott külön kockázatfeltáró nyilatkozatot, de ez nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét. Az Üzletszabályzat I.25. pontjában alkalmazott fogalmak bonyolultnak tűnhetnek, azonban egy átlagosan gondos és tájékozott fogyasztótól elvárható, hogy a szerződési feltételek nem értelmezhető részeiről pontosabb tájékoztatást kérjen. Különösen igaz ez a felperesre, aki ugyanilyen konstrukcióban már korábban is szerződött az alperessel, így kellő információval kellett rendelkeznie az alperes hitelezési gyakorlatáról, a szerződés tartalmáról, beleértve az Üzletszabályzat megismerését is. Kétségtelen, hogy az Üzletszabályzat I.25.b) alpontjában az alperes az árfolyamváltozást kamatváltozásként definiálta, de az ezt követő zárójeles megjegyzés már helytállóan, érthetően és pontosan fogalmazza meg a szerződéses kikötés lényegét, azt, hogy ebben az esetben nem kamatváltozásról, hanem árfolyamváltozásról van szó. Deviza alapú szerződés esetén önmagában nem tisztességtelen az, hogy a forint árfolyamának változása hatással van a törlesztőrészletre. Az Üzletszabályzat I.23. pontja a rendkívüli árfolyamesemény definiálásával az árfolyamkockázat felső korlát nélküliségével kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz. Kétségtelen, hogy a Kúria Gfv.VII.30.112/2015/5. számú ítéletében kifejtettek szerint az előbbi meghatározás nem egyértelmű, de ettől függetlenül támpontot nyújt a fogyasztó számára a kockázat fennállásával kapcsolatosan. Az elsőfokú bíróság az előbbiekből azt a következtetést vonta le, hogy az Üzletszabályzat I.25.b) pontjában foglaltak szerint a felperes számára egyértelművé kellett válnia annak, hogy az árfolyamváltozással érintett fizetési kötelezettség őt terheli.

Az árfolyamváltozás előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára az alperes tájékoztatása a 6/2013. PJE határozat szerint nem terjedhetett ki. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint az alperes mind az irányadó magyar jogszabályoknak, mind pedig a 93/13/EGK irányelven megfogalmazott fogyasztóvédelmi előírásoknak megfelelően eleget tett tájékoztatási kötelezettségének.

A felperest, mint pervesztes felet marasztalta az alperes ügyvédi munkadíjból álló perköltségében, amit a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján állapított meg, figyelembe véve az ítéltábla által megállapított másodfokú ügyvédi költséget is. A le nem rótt kereseti illeték viseléséről a felperes személyes költségmentességére tekintettel határozott.

A felperes az ítélet elleni fellebbezésében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a kereset teljesítését, valamint az alperes első- és másodfokú perköltségben marasztalását. Az elsődleges és a másodlagos kereset kapcsán fellebbezésében előadta, hogy az egyedi kölcsönszerződés nem tartalmazza a szerződéskötés időpontjában az ügyleti kamat számszerűen meghatározott mértékét és

az az Üzletszabályzat szerinti képlet alapján sem számítható ki. Az Üzletszabályzat áttekinthetetlen, nem alkalmas arra, hogy az adós a szerződéskötés időpontjában megismerhesse a kamatlábat és egyértelmű képet kapjon arról, hogy a szerződéskötés milyen terheket ró rá, mert több különböző pontja tartalmaz utalást a kamatra, nincs azonban olyan utaló rendelkezés, ami felhívja az adós figyelmét arra, hogy a kamatterhekre vonatkozó rendelkezéseket pontosan hol találja meg, így a kamatkötelezettség megismerését illetően aránytalan terhet ró rá. Az ügyleti kamat éves százalékos mértékben való meghatározása a főszolgáltatás, a szerződés elsődleges tárgyának meghatározása körébe tartozik, s miután e feltétel nem világos és nem érthető, ezért annak Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapuló tisztességtelensége kétséget kizáróan megállapítható, ami miatt a szerződés ügyleti kamatra vonatkozó rendelkezései a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis kikötések. Ezenkívül nem felel meg a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdésében és 5. cikkében előírt követelményeknek sem az ügyleti kamat mértékének olyan meghatározása, hogy az csak a szerződéskötést követően a fogyasztóval szerződő fél egyoldalú nyilatkozata alapján válhat megismerhetővé.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában lényegében érvényessé nyilvánította az ügyleti kamat mértékének utólagos megállapítása révén a szerződést, amivel szemben részletesen kifejtette azokat az indokokat, amelyek alapján az érvényessé nyilvánítást dogmatikailag helytelennek és logikailag ellentmondásosnak tartja, mert adott esetben nem volt lehetőség az érvénytelenség okából eredő tényleges érdeksérelem bíróság általi orvoslására.

A harmadlagos kereset kapcsán hangsúlyozta, hogy az Üzletszabályzat nem alkalmas arra, hogy az adós a szerződéskötés időpontjában megismerhesse az őt terhelő árfolyamkockázatot és ezáltal egyértelmű képet kapjon a szerződéses terheiről, mert több helyen (I/7., 17., 20., 22-24., 25.b) és c) alpontok és VI.5. pont) ugyan szabályozza az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget, azonban nincs olyan utaló rendelkezés, ami felhívna az adós figyelmét arra, hogy ezeket a rendelkezéseket hol találja. Az árfolyamkockázat említett módon való feltüntetése tisztességtelen, mert aránytalan terhet ró az adósra, ehhez az egész Üzletszabályzatot át kell tanulmányoznia, annak összes rendelkezését értelmeznie kell, ami meglévő magyarázat hiányában a laikus fogyasztó számára lehetetlen és erre kellő idő sem áll rendelkezésére. Érvelése szerint a perbeli szerződés CHF alapú feltétele a Hpt. 203. § (1), (6) és (7) bekezdése, a Ptk. 200. § (2) bekezdése, 209. § (1) bekezdése és 209/A. § (2) bekezdése alapján tisztességtelenség okán érvénytelen.

A kockázatfeltárást illetően kiemelte, hogy a PSZÁF határozatával bizonyítottan az alperes a perbeli időszakban kockázatfeltárást nem alkalmazott, ezért az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a szerződéskötést megelőzően tájékoztatta őt arról, miszerint a devizaárfolyam változásából fakadó többletterhek korlátozás nélkül kizárólag őt terhelik. Hivatkozott továbbá a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdésében és 5. cikkében foglaltak értelmezése körében előzetes döntéshozatali eljárásokban meghozott döntésekre, különösen az EUB C-186/16. számú ítéletére (a továbbiakban: „Andriuc és társai”-ítélet) kiemelve, hogy az EUB szerint az átláthatóság követelményét kiterjesztő módon kell értelmezni, azon tartalmi vagy gyakorlati értelemben vett átláthatóságot kell érteni. A tájékoztatás terjedelmével kapcsolatosan szintén az „Andriuc és társai”-ítéletben foglaltakra utalt, kiemelve, hogy annak mindazon körülményekre ki kell terjednie, amelyről a szolgáltatónak a szerződés megkötésének időpontjában tudomása lehetett és amely az említett szerződés későbbi teljesítésére kihathatott. Álláspontja szerint az alperes által alkalmazott kockázatfeltárásnak szánt tájékoztatás alkalmatlan arra, hogy a 2/2014. számú Polgári Jogegységi határozatban (a továbbiakban: 2/2014. PJE) és az EUB vonatkozó ítélezési gyakorlatában foglaltaknak megfelelően az adós valós kockázatát feltárja és bemutassa.

Ezzel egyidejűleg ugyanakkor arra is hivatkozott, hogy az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségére és az erről szóló tájékoztatásra vonatkozó rendelkezések a szerződés mellékletét képező Üzletszabályzatban találhatók, amihez képest a szerződés egyedi része az árfolyamkockázatra egyáltalán nem utal. Következésképp az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően az Üzletszabályzat a szerződés egyedi részét nem kiegészíti, hanem azzal ellentétes rendelkezéseket tartalmaz, így az Üzletszabályzat a Ptk. 205/C. §-a alapján nem válhatott a szerződés részévé. A perbeli szerződésre irányadó 87/102/EGK irányelv 4. cikk (1)-(3) bekezdésének a fogyasztóvédelmi célokkal összhangban való értelmezése szerint a kötelező tartalmi elemeket az írásba foglalt szerződés egyedi részében, nem pedig az üzletszabályzatban kell feltüntetni annak érdekében, hogy a fogyasztó az átvett szerződésből a lényeges szerződési feltételek tartalmát megismerje. Nem felel meg tehát a fogyasztó érdekeinek, ha a szerződés lényeges tartalmát az üzletszabályzat különböző pontjai tartalmazzák úgy, hogy a fogyasztónak kell megkeresnie a rá vonatkozó rendelkezéseket. A 2/2014. PJE 1) pontjához fűzött indokolás szerint az árfolyamkockázat viselésének szabálya a főszoolgáltatás körébe tartozik, következésképp azt az irányelv előbbi rendelkezései szerint az egyedi részben kell feltüntetni. Ehhez képest a perbeli szerződés egyedi része csak a mértékadó devizanemre utal, ugyanakkor tartalmazza a havi törlesztőrészlet forint összegét és a futamidőt, amiből nem következik, hogy a fogyasztónak a 120 havi, forintban meghatározott törlesztőrészlet teljesítésén túl bármely további fizetési kötelezettsége lenne. Ekként az egyedi rész ellentétes az Üzletszabályzatban foglaltakkal, annak is az árfolyamkockázatra utaló rendelkezésével, amiből következően a felperest csak a szerződés egyedi része szerinti fizetési kötelezettségek terhelik. Azzal is érvelt, hogy a szerződés egyedi részében foglaltak nem felelnek meg a C-126/17. számú ítélet (a továbbiakban „Czakó”-ítélet) indokolása 32., 34. és 35. pontjaiban meghatározott kritériumoknak, mert a szerződés a kölcsön összegét kirovó pénznemben nem, csupán lerovó pénznemben határozza meg és nem tartalmazza azt a számítási módot és árfolyamot, amely számítási móddal a kirovó pénznem a lerovó pénznemben is meghatározható. Erre tekintettel a CHF-alapú feltétel a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen és a 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázattal kapcsolatos harmadlagos keresetet el sem bírálta annak ellenére, hogy a kockázatfeltárás hiányát okirattal bizonyította.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult, utalva az elsőfokú ítélet helyes indokaira. A fellebbezés kapcsán kiemelte, hogy az ügyleti kamat éves százalékos mértékben való feltüntetésének hiányát a 2014. évi XL. törvény az elszámolás szabályainak megalkotásával rendezte, a felperessel közölt elszámolás felülvizsgáltként minősül, annak eredménye a továbbiakban nem vitatható. Az induló kamatláb elszámolásban való meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult, ezáltal a szerződés érvényessé vált (konvalidálódott), így az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljeskörűen és nem vitatható módon megtörtént. A fellebbezési érveléssel ellentétben nem arról van szó, hogy a felek nem állapodtak meg az ügyleti kamatban, hanem hogy az ügyleti kamatot összegszerűen állapították meg, annak induló éves százalékos értékét nem tüntették fel. A fogyasztó azonban attól nem kerül hátrányosabb helyzetbe, hogy a szerződésben az induló ügyleti kamat mértéke összegszerűen, nem pedig százalékos mértékben van megállapítva, sőt a kamat ilyen formában való meghatározása átláthatóbb képet ad a fogyasztó számára. A felperes állításával ellentétben az összes visszafizetendő törlesztőrészlet és a tőke különbözete adja meg az induló ügyleti kamat összegét, a kamatszámítási képlet alapján pedig a kamat százalékos mértéke is kiszámítható. Érvelése szerint a kamat előbbi módon való meghatározását a Kúria a Gfv.VII.30.166/2016/5. számú eseti döntésében megfelelőnek minősítette. Az előbbiekre tekintettel a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltaknak megfelel. A fellebbezési érveléssel ellentétben az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint az Üzletszabályzat és az egyedi

szerződés feltételei kiegészítik egymást, együttesen alkotják a szerződés tartalmát, az Üzletszabályzat segíti a kölcsönszerződés értelmezését és tartalmazza az egyes fogalmak meghatározását, valamint számos olyan részletszabályt, aminek elolvasásával a fogyasztó megalapozott döntést hozhat a szerződés megkötéséről. Amint azt a Szegedi Ítéltábla eseti döntésében (Pf.II.20.064/2016/5.) megállapította, az Üzletszabályzat „Kamatváltozás II.” rendelkezésének megszövegezéséből egyértelműen megállapítható, hogy az adósnak árfolyamváltozást kell fizetnie, aminek nincs felső határa. Erre utal a rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget afelől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Kiemelte, hogy a felperes a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt egyedi szerződés aláírásával kijelentette, hogy az Üzletszabályzat rendelkezéseit megismerte, az abban foglaltakat kifejezetten elfogadta, amely tények ellenkezőjének bizonyítása a felperest terhelte volna. Az általános szerződési feltétel szerződés részévé válásával kapcsolatban nem a szerződési feltételek átadásának, hanem megismerhetőségének van jelentősége, amit az alperes a közzététellel, továbbá az Üzletszabályzat átadásával is teljesített. Hangsúlyozta, hogy a 6/2013. Polgári Jogegységi határozat szerint a kockázatfeltárás hiányához, a Hpt. 203. §-a szerinti tájékoztatási kötelezettség megsértéséhez sem a Ptk., sem a Hpt. nem fűzi a semmisség jogkövetkezményét, így emiatt a szerződés nem érvénytelen. A fellebbezésben hivatkozott „Czakó”-ítéletben az EUB a szerződési feltétel tisztességtelenségét nem mondta ki, ezzel ellentétben azt állapította meg, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak kell az állítólagos tisztességtelen feltételek minősítéséről az adott ügy körülményeire tekintettel döntenie.

A felperes a fellebbezése kiegészítését tartalmazó (Pf.4. sorszámú) beadványában kiemelte, hogy sem az egyedi szerződés, sem pedig az Üzletszabályzat említett rendelkezéseiből nem derül ki egyértelműen, hogy a forint gyengülése esetén a fizetési kötelezettsége azonos törlesztőrészek mellett a futamidő meghosszabbodásával növekszik és annak mértéke korlátlan. Az Üzletszabályzat I.25.b) alpontja kifejezetten megtevesztő, mert kamatváltozásként nevesíti az árfolyamváltozást. Hangsúlyozta, hogy az alperes tájékoztatása az EUB C-51/17. számú ítélete (a továbbiakban: „Ilyés”-ítélet) 75., 76. pontjában, továbbá az „Andriciuc és társai”-ítélet 45., 49. és 50. pontjában foglalt feltételeknek nem felel meg, mert nem a szerződéskötés előtt történt a kockázatfeltárás és nem kellő részletességgel. Mindezek alapján a perbeli kölcsönszerződésnek az árfolyamváltozás viselésére és annak megfizetésére vonatkozó fentebb megjelölt rendelkezései tisztességtelenség okán semmis kikötések.

A Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelmében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezését a per érdemét, azaz a kereseti kérelmek teljesíthetőségét illetően az ítéltábla alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és az ítéltábla a döntéssel is egyetértett, annak indokait azonban nem osztotta. Abból indult ki, hogy a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság vizsgálta a felek szerződésének tartalmát a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésére tekintettel és azt állapította meg, hogy az árfolyamkockázat realizálását jelentő futamidő-hosszabbodás a szerződés részévé vált, tehát az Üzletszabályzat „Kamatváltozás II.” címszó alatt írt rendelkezései a szerződés részévé lettek és a szerződést a felperes által megjelölt okokból nem érvénytelen. A felperes egyrészt arra hivatkozott, hogy a kölcsönszerződés az ügyleti kamat éves mértékét nem tartalmazza, ami miatt a szerződést a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján érvénytelennek állította, másrészt arra, hogy a szerződésben szereplő ügyleti kamatra vonatkozó kikötés nem világos, nem érthető ezért tisztességtelenség okán érvénytelen a feltétel. Végül arra is hivatkozott, hogy a

kölcsönszerződés a Ptk. 205/C. §-ából következően nem deviza alapú szerződés, hanem forintszerződés, illetve ha deviza alapú, akkor az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő szerződési feltétele tisztességtelen, fenntartotta továbbá a megismételt eljárásban továbbra is azt a jogi álláspontját, hogy a szerződés nem jött létre a felek között. A másodfokú eljárásban tehát az előbbi érvelések mentén kellett az elsőfokú bíróság ítéletét felülbírálni.

Az ítéletábra a fellebbezésben kifejtettekre tekintettel előrebocsátja, hogy az alapeljárásban meghozott ítélethez képest a megismételt eljárásban meghozott ítélet a szerződés érvényessé nyilvánítására vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz, ezért az ezt támadó fellebbezési érveket, mint irreleváns érvelést figyelmen kívül kellett hagyni. Mindezekből kiindulva az ítéletábra szerint az nem lehet vitás, hogy a szerződés nem tartalmazza az ügyleti kamat éves százalékos mértékét, ugyanakkor a szerződés a lényeges tartalomban való megállapodás folytán a Ptk. 523. §-ából következően – amint azt az ítéletábra az 5.Pf.20.522/2017/5/II. számú hatályon kívül helyező végzés indokolásában már kifejtette – mégis létrejött [Ptk. 205. § (1) és (2) bekezdés]. Ebből a szempontból a szerződés lényeges tartalmában való megállapodáshoz a Ptk. értelmében nem tartozik hozzá az ügyleti kamat éves százalékos mértékének feltüntetése, csupán az ügyleti kamatban való megállapodás, ami nemcsak százalékos mérték megadásával, hanem egyéb módon is meghatározható. Adott esetben ez történt, hiszen az írásba foglalt szerződés egyértelműen rögzíti, hogy 120 havi egyenlő részletben 2018 márciusával bezárólag a 3.803.000 forintban folyósított kölcsön helyett összesen 6.114.600 forintot kell a felperesnek visszafizetni. Ebből teljesen egyértelmű kell, hogy legyen a Ptk. 207. § (1) bekezdés alkalmazásával a felperes számára, hogy a kölcsön nem kamatmentes, hiszen a visszafizetendő összeg jóval magasabb, mint a folyósított összeg, és a kamat mértéke is kiszámítható úgy, ahogy azt az elsőfokú bíróság is kifejtette. A szerződés létrejötte kapcsán tehát nem lehet arra a felperes által előadott következtetésre jutni, hogy ha a szerződés a százalékos kamatmértéket nem tartalmazza, ez azt jelentené, hogy az ügyleti kamatot sem tartalmazza, mert nem csak százalékos mértékben határozható meg az ügyleti kamat, hanem úgy is, ahogy a szerződésben történt. A szerződésben feltüntetett ügyleti kamat kikötése nem tisztességtelen, ugyanis ez a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötés, aminek tisztességtelenségét a Ptk. 209. § (4) bekezdése alapján csak akkor lehet vizsgálni, ha az nem világos vagy nem érthető. Adott esetben azonban ez a feltétel teljesen világos és érthető, hiszen egyértelműen kiszámítható az ügyleti kamat összesített mértéke és annak a havonta fizetendő része is.

Az előbbiekhöz képest az ítéletábra azt vizsgálta, hogy mi a jogkövetkezménye annak, ha – mint adott esetben – az ügyleti kamat kikötése tisztességes szerződési feltételben történt, de nem éves százalékos mértékben kifejezve. A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjából az következne, hogy ha az ügyleti kamat éves százalékos mértékben való meghatározása hiányzik a szerződésből, ez a szerződés semmisségére vezetne. Az ítéletábra abból indult ki, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdésének különböző alpontjai a 87/102/EGK irányelv átültetését célozták, ezért ezeket a jogszabályi rendelkezéseket az irányelvvel és az EUB ítélezési gyakorlatával összhangban, az uniós jog elsőbbségére tekintettel kell értelmeznie a nemzeti bíróságoknak. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb”-ítélet 58. pont). A 87/102/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) szabályait az azt hatályon kívül helyező 2008/48/EK irányelv 27. cikke alapján a perbeli szerződésre is irányadónak kellett tekinteni. Az Irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerint a kölcsönszerződést kell írásba foglalni és ebből az írásba foglalt szerződésből kap egy példányt a fogyasztó. Az ítéletábra szerint jelentősége van annak, hogy a 4. cikk (2) bekezdés nem magyar, hanem más nyelvi változatai az okirat, azaz a szerződésről

kiállított okirat, nem pedig a szerződés, azaz nem a jogügylet kötelező elemeit sorolja fel. Eszerint az okiratnak a THM-et és annak módosítási feltételeit, valamint a 4. cikk (3) bekezdése szerint az egyéb lényeges szerződési feltételeket kell magában foglalnia. Az ítélőtábla szerint az Irányelv helyes értelmezése mellett az Irányelv nem a szerződés létrejöttéhez írja elő az említett kérdésekben való megállapodást, hanem arról szól, hogy a fogyasztónak – egyébként úgy, ahogy arra a felperes maga is hivatkozott – a saját szerződése valamennyi lényeges feltételéről egy okirat keretében, az általa aláírt írásbeli szerződésben kell felvilágosítást kapnia. Az Irányelv szerint tehát nem elég az Üzletszabályzat megismerhetősége, hanem a szerződés lényeges tartalmát alkotó feltételeket összegyűjtve a szerződést tartalmazó okiratban meg kell ismételni. Attól függetlenül tehát, hogy az előbbi kérdésekben létrejött-e a felek között a megállapodás és milyen módon, mindenképpen kell lenni egy olyan okiratnak, ami összegyűjti a fogyasztó saját kölcsönszerződésére vonatkozó valamennyi lényeges feltételt, hogy a fogyasztó ne kerüljön olyan helyzetbe – mint a perbeli esetben egyébként lenne –, hogy a többféle szerződésre vonatkozó Üzletszabályzathoz meg kellene találni, ki kéne válogatni, hogy az általa megkötött szerződésre konkrétan mely feltételek vonatkoznak és végül is milyen feltételekkel szerződött az alperessel. Az Irányelv a fogyasztót az előbbiektől kívánja megkímélni, a fogyasztóval szerződő féllel szemben azt a követelményt támasztva, hogy valamennyi lényeges feltétel egy okiratba foglalva kerüljön átadásra a fogyasztó részére. Az Üzletszabályzat megismerésének lehetővé tétele és ekként a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése alapján a szerződés részévé válása tehát nem mentesíti az alól az alperest, hogy az írásba foglalt szerződésbe belefoglalja mindazokat az akár egyedi, akár egyedileg meg nem tárgyalt, akár általános szerződési feltételeket, amelyek a konkrét kölcsönszerződés lényeges tartalmát meghatározzák. Ennek az elvárásnak a perbeli szerződés valóban nem tesz eleget, ezért azt kellett vizsgálni, hogy mi a következménye annak, ha a kamatban való megállapodás létrejötté ellenére az ügyleti kamat éves százalékos mértéke nincs benne az írásba foglalt szerződésben és ugyancsak nem szerepel az írásba foglalt szerződésben a deviza alapúság és az abból eredő árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége, illetve mibenléte, ennek részletes kifejtése.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja az ügyleti kamat éves százalékos mértéke feltüntetésének hiányához a felperes hivatkozása szerint valóban a semmisség jogkövetkezményét fűzi, csak hogy az uniós jog elsőbbsége és az összhangban álló értelmezés kötelezettsége mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az Irányelv 15. cikke alapján az Irányelv átültetése során a tagállamoknak csak arra volt feljogosítása, hogy a fogyasztók védelme érdekében rájuk nézve kedvezőbb, őket jobban védő, szigorúbb szabályokat alkothassanak. Márpedig az EUB kötelező értelmezése szerint, amint azt a C-26/13. számú ítélet („Kásler”-ítélet) 83. 84. pontjaiban, valamint a C-51/17. számú ítélet („Ilyés”-ítélet) 61. pontjában kifejtette, a semmisség nem a fogyasztót jobban védő szabály, hanem éppen ellenkezőleg, a fogyasztóra hátrányosabb, mert a fogyasztót az egy összegben esedékessé váló tartozásával jobban sújtaná, mint a vele szerződő felet. Ebből pedig az következik, hogy a magyar jogalkotó az átültetés kapcsán a Hpt. 213. § (1) bekezdés egyes alpontjaiban felsorolt hiányokhoz – amelyek az írásba foglalt, egy példányban átadandó okirat és nem feltétlenül a szerződés tartalmi hiányosságai – nem fűzhette volna a szerződés egésze semmisségének jogkövetkezményét, ezt tehát figyelmen kívül kell hagyni. Ehhez képest viszont az Irányelv azt is megköveteli, hogy a fogyasztók hatékony védelemben részesüljenek, vagyis az írásba foglalt szerződésnek a perben feltárt nyilvánvaló hiányai nem maradhatnak szankció, jogkövetkezmény nélkül.

Az ítélőtábla álláspontja az, hogy az ügyleti kamat százalékos mértéke feltüntetésének hiányához – amit egyébként meg se követel az Irányelv – nem fűzendő semmiféle további szankció. Kétségtelen, hogy az ügyleti kamat szerepel az írásba foglalt szerződésben, csak nem százalékos mértékben, de egyébként kiszámítható, világos és egyértelmű, hogy kell ügyleti kamatot fizetni és az is, hogy

milyen összegben, így a százalékban kifejezett kamat hiányának nincs a fogyasztóra semmiféle hátrányos következménye.

Ugyanakkor az nem kétséges, hogy a deviza alapúság és az árfolyamkockázat körében a szerződés már abszolút hiányosságokban szenved. A 2/2014. PJE 1) pontjához fűzött indokolás szerint az árfolyamkockázat viselésének szabálya – mint a deviza alapú szerződés jellegadó tulajdonsága – a főszo­lgáltatás körébe tartozik. A szerződés deviza alapú jellege és az ebből következő árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezések a szerződés lényeges feltételei közé tartoznak, amelyeket az Irányelv idézett rendelkezései alapján a fogyasztó részére átadott szerződéses okiratban fel kell tüntetni. Ehhez képest a deviza alapúságra és az árfolyamkockázat viselésére mindössze a szerződésben feltüntetett „mértékadó devizanem: CHF” megjegyzés utal anélkül, hogy kifejtene ennek jelentését és konkrét mibenlétét. Ezenkívül a szerződésben még az szerepel, hogy a THM nem tükrözi az árfolyam- és kamatkockázatot, amely kockázatokról viszont maga a szerződés a továbbiakban nem tesz említést. Az egyedi szerződés azon rendelkezései, amelyek a devizaalapúságra minden kifejtés nélkül utalnak, nem elégségesek arra, hogy azokat szerződési feltételnek lehessen tekinteni, hanem csak annak a megállapítására alkalmas ez a helyzet, hogy az egyedi szerződés eltér az Üzletszabályzattól. Függetlenül tehát attól, hogy az Üzletszabályzat vonatkozó részei a Ptk. 205/B. § (1) bekezdése alapján egyébként részévé váltak-e vagy sem a szerződésnek, az írásba foglalt szerződés hiányosságokban szenved és az Irányelv megsértésének szankciója, értelmezéssel abban juthat kifejezésre – amire egyébként a felperes maga is hivatkozott –, hogy a Ptk. 205/C. §-át kell alkalmazni. Ha az írásba foglalt, egyedi szerződésnek nevezett szerződés és az elvileg azt kiegészíteni hivatott, de arra alkalmatlan Üzletszabályzat rendelkezései – amelyek nem szerepelnek az írásba foglalt szerződésben – egymással nincsenek összhangban, egymással ellentétesek, ennek következménye, hogy a szerződés tartalmát úgy kell tekinteni, mint amit az írásba foglalt, aláírt szerződés is tartalmaz, vagyis a felperest kizárólag azok a fizetési kötelezettségek terhelik, amelyeket a szerződés egyedi része tartalmaz. Tehát 120 hónapon keresztül havi 50.955 forint, összesen 6.114.600 forint fizetésére köteles és nem alkalmazhatók vele szemben a „Kamatváltozás II.” megjelölésű, valójában az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét előíró, de csak az Üzletszabályzatban kifejtett rendelkezések. A szerződés az előbbiek szerinti értelmezéssel forintszerződés, amiből következően nincs olyan árfolyamviselési kötelezettsége a felperesnek, aminek a tisztességtelensége a továbbiakban vizsgálható lenne. Miután tehát a szerződés létrejött és az a kifejtett értelmezéssel a Ptk. 205/C. § alapján forintszerződés, amely az írásba foglalt tartalom mellett is teljesíthető, a szerződés nem érvénytelen, ennél fogva sem a szerződés létre nem jövetelével összefüggésben a felperes által érvényesíteni kívánt követelés, sem pedig az érvénytelenség kapcsán előadott hatályossá nyilvánítás iránti igény nem teljesíthető. Ezért a keresetet elutasító elsőfokú döntés az előbbiekben kifejtett indokok alapján helytálló, így azt az ítéletá­bla a Ptk. 253. § (2) bekezdésének alkalmazásával a per fő­tárgya és a perköltség vonatkozásában helyben hagyta.

Az ítéletá­bla ugyanakkor észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a korábbi másodfokú eljárás fellebbezési illetékéről nem rendelkezett, míg a feljegyzett kereseti illeték viseléséről helytelenül rendelkezett, ezért az illeték vonatkozásában a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. A felperes személyes illetékfeljegyzési jogban részesült (5.P.20.218/2014/2. számú végzés), ami az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 59. §-a alapján csupán az illeték előzetes megfizetése, nem pedig viselése alól mentesíti. Ezért pervesztessége miatt mind a kereseti, mind pedig a megelőző másodfokú eljárás fellebbezési illetékét a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint meg kell fizetnie.

Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére, amit az ítélőtábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (4) és (5) bekezdése, valamint 4/A. §-a alapján a megelőző másodfokú eljárásban megállapított munkadíj fele összegében határozott meg. Az adott fellebbezési eljárásban fellebbezési illetékfizetési kötelezettség az Itv. 51. § (1) bekezdésének alkalmazásával nem merült fel.

Budapest, 2019. január 10.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Matosek Edina s.k.. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: